

Inhoud

Voorwoord	9
Een persoonlijke boodschap	11
Je zult 90 procent van de tijd niet op de juiste koers zitten. En wat dan nog?	13
Eigenschap 1 Wees proactief	31
Eigenschap 2 Begin met het einde voor ogen	70
Eigenschap 3 Belangrijke zaken eerst	104
Eigenschap 4 Denk win-win	149
Eigenschap 5 Eerst begrijpen... dan begrepen worden	178
Eigenschap 6 Synergie	224
Eigenschap 7 Houd de zaag scherp	257
 Van overleven... naar stabiliteit... naar succes... naar zingeving	 289
 Noten	 347
Woordenlijst	353
Register	357
Over de auteur	363
Over FranklinCovey	365

Voorwoord

Als directeur van de Nederlandse FranklinCovey-organisatie ben ik een groot fan van het gedachtegoed van Stephen Covey en pas ik de principes toe in mijn dagelijks leven, niet alleen op het werk, maar ook in mijn privéleven. Toen ik vernam van de vertaling van *The 7 Habits of Highly Effective Families* was ik wat sceptisch. Was dat nou echt nodig? Is daar dan behoefte aan? Je kunt toch gewoon de ideeën uit *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap* in je privéleven gebruiken? En daar kwam nog bij dat het boek erg Amerikaans is, gericht op klassieke man-vrouwrelaties, op het eerste gezicht geen ruimte latend voor andere vormen van relaties.

Totdat ik de Nederlandse vertaling ging lezen. Hoe verder ik kwam in het boek, hoe meer ik tot de conclusie kwam dat Stephen Covey ook in dit boek weer heel knap werk heeft geleverd. Hij heeft een boeiende en interessante vertaalslag gemaakt naar gezinnen, families en familierelaties in de breedste zin. Hij verandert je kijk op relaties in het algemeen, op je rol als echtgenoot, vader, opa of zoon in het bijzonder. Net als met zijn wereldberoemde *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap* helpt Covey je je persoonlijke leven significant te verbeteren. Ik heb het zelf met veel plezier gelezen.

Ontegenzeggelijk zult u tijdens het lezen aan lopen tegen de typisch Amerikaanse cultuurelementen. Maar wanneer je daar doorheen leest, je er niet door laat afleiden en je concentreert op de achterliggende principes, dan zijn de boodschap en de inhoud van het boek uitstekend toepasbaar op elke Nederlandse gezins- of familiesituatie. Ik ben ervan overtuigd dat u heel veel bruikbare inzichten kunt ontleen aan de inhoud van dit prachtige boek.

Ik wens u heel veel plezier en inspiratie bij het lezen.

Jan Kuipers

Directeur FranklinCovey Nederland, echtgenoot van Monique, vader van Rick (1991) en Lisette (1993), kind van Mans en Tineke (samen met één broer en twee zussen)

Een persoonlijke boodschap

Beste lezer,

Nog nooit eerder in mijn leven ben ik ergens zo gemotiveerd voor geweest als voor het schrijven van dit boek. Mijn gezin is namelijk datgene waar ik het meest om geef, en dat geldt waarschijnlijk ook voor jou.

Het toepassen van de zeven eigenschappen op het gezin is iets volkomen natuurlijks. Het past gewoon. Sterker nog, het gezin is de omgeving waar de zeven eigenschappen in eerste instantie worden aangeleerd. Dit zul je merken wanneer je de verhalen leest van allerlei soorten gezinnen die de zeven eigenschappen hebben toegepast en wat zij daarmee hebben bereikt.

Ik vertel in dit boek ook over mezelf en mijn gezin, over hoe wij de zeven eigenschappen proberen toe te passen en over onze missers daarbij. Elke gezinssituatie is uniek. Dat geldt ook voor de onze. Maar in vele opzichten is elk gezin gelijk. Ik denk dat je veel van de problemen en dagelijkse kwesties waarmee wij worstelen, zult herkennen uit je eigen leven.

Een van mijn persoonlijke dilemma's bij het schrijven van dit boek is hoeveel ik precies prijs moest geven van de verhalen, fouten en successen van ons gezin. Aan de ene kant wil ik niet overkomen alsof wij denken dat we de wijsheid in pacht hebben. Aan de andere kant wil ik je niet onthouden waar mijn hart ligt en op welke momenten ik de opmerkelijke effectiviteit van de zeven eigenschappen aan den lijve heb ondervonden.

Ik heb Sandra en de kinderen ook gevraagd om hun ervaringen bij te dragen, zowel de goede als de slechte. Boven hun verhalen staan hun namen vetgedrukt. Misschien herken je je niet in de verhalen, maar in de principes zul je je waarschijnlijk wel herkennen. En ik hoop dat de verhalen je tot nieuwe inzichten brengen, die toe te passen zijn in je eigen situatie.

Met al dit materiaal hoop ik je vooral een optimistische instelling

bij te brengen; deze manier van denken kan echt nuttig en effectief zijn in jouw situatie. Ik weet dat je je gezin op de eerste plaats wilt stellen en ik wil je een effectieve manier meegeven om dat te bereiken in onze waanzinnige, turbulente en vaak gezinsonvriendelijke wereld.

Tot slot ben ik ervan overtuigd dat het gezin de hoeksteen is van de maatschappij en dat het onze grootste levensvervulling is. Ook geloof ik dat we het belangrijkste werk dat we in ons leven verrichten, thuis verrichten.

Als we als samenleving toegewijd zijn aan alle andere aspecten van ons leven maar het gezin verwaarlozen, zijn we in feite bezig met het rechtzetten van dekstoelen op de *Titanic*.

Met vriendelijke groeten,
Stephen R. Covey

Je zult 90 procent van de tijd niet op de juiste koers zitten. En wat dan nog?

Goede gezinnen – zelfs fantastische gezinnen – zitten 90 procent van de tijd niet op de juiste koers. Dat is niet erg. Waar het om gaat, is dat ze een idee hebben van waar ze uiteindelijk naartoe willen. Dat ze weten hoe de ‘koers’ eruitziet. En dat ze die keer op keer weer op weten te pikken.

Je kunt het vergelijken met een vliegreis. Voordat het vliegtuig vertrekt, hebben de piloten een vliegroute. Ze weten precies waar ze naartoe gaan en het begin van de reis verloopt volgens plan. Maar tijdens de vlucht krijgen wind, regen, turbulentie, luchtverkeer, menselijke fouten en andere factoren het vliegtuig in hun greep. Ze zorgen voor kleine afwijkingen, zodat het vliegtuig het grootste deel van de tijd niet via de voorgeschreven vluchtroute vliegt. Er wordt voortdurend een beetje van de vliegroute afgeweken. Weersomstandigheden of druk luchtverkeer kunnen zelfs voor grote afwijkingen zorgen. Maar als er niets al te ingrijpends gebeurt, zal het vliegtuig zijn bestemming uiteindelijk bereiken.

Hoe werkt dat? Tijdens de vlucht ontvangen de piloten voortdurend feedback. Ze krijgen informatie van instrumenten die de omgeving interpreteren, van verkeerstorens, van andere vliegtuigen en soms zelfs van de sterren. Op basis van die feedback doen ze aanpassingen, zodat ze steeds weer terugkeren naar de vliegroute.

Ze concentreren zich niet op de afwijkingen maar op hun visie, hun plan en hun vermogen om weer op de juiste koers terug te komen.

Zo'n vliegreis is in mijn ogen de ideale metafoor voor het gezinsleven. Het is geen ramp wanneer we met ons gezin niet op de juiste koers zitten, zelfs niet als het een chaos is. Het succes van een gezin valt of staat met een visie en een plan, en met de moed om keer op keer op de uitgezette koers terug te komen.

Sean (onze zoon):

In ons gezin kwamen denk ik net zoveel ruzies voor als in andere gezinnen. Ook wij hadden zo onze problemen. Maar de relaties binnen ons gezin zijn uiteindelijk zo sterk geworden omdat we steeds in staat waren ons te verontschuldigen en opnieuw te beginnen.

Als we bijvoorbeeld met het gezin op reis gingen, had papa al helemaal in zijn hoofd dat we om vijf uur zouden opstaan en heel vroeg zouden ontbijten, zodat we om acht uur klaar zouden zijn voor vertrek. Als de bewuste dag echter eenmaal aanbrak, sliepen we allemaal uit en was niemand bereid om te helpen. Dan werd papa woedend. Als we uiteindelijk vertrokken, een uur of twaalf na het geplande tijdstip, wilde niemand meer met papa praten omdat hij zo kwaad was.

Maar wat ik me vooral herinner, is dat hij altijd zijn excuses aanbood. Altijd. En als hij zich dan verontschuldigde voor het feit dat hij kwaad was geworden, voelde je je altijd een beetje beschaamd, vooral als je diep vanbinnen wist dat jij een van degenen was die die kwaadheid had veroorzaakt.

Terugkijkend denk ik dat ons gezin zo bijzonder was omdat mama en papa altijd terug bleven komen, altijd bleven proberen, zelfs als wij de kantjes ervanaf liepen, zelfs als het erop leek dat al hun nieuwe plannen en systemen voor gezinsbijeenkomsten, gezinsdoelstellingen en gezinstaken nooit zouden werken.

Zoals je ziet is ons gezin geen uitzondering. Ik ben geen uitzondering. Ik wil meteen vanaf het begin benadrukken dat hoe je situatie ook is – zelfs wanneer je met allerlei problemen en tegenslagen te kampen hebt – je enorm veel hoop kunt putten uit het feit dat je op weg bent naar je bestemming. Het gaat erom dat je een bestemming, een vliegroute en een kompas hebt.

De drie doelstellingen van dit boek

Met dit boek wil ik je helpen de hoop op een harmonieus gezinsleven toch vooral vast te houden en de drie dingen te ontwikkelen die je gezin en jij nodig hebben om op koers te blijven: een bestemming, een vliegroute en een kompas.

1. Een duidelijk beeld van je bestemming

Ik realiseer me dat elke lezer van dit boek een unieke gezinssituatie en unieke behoeften heeft. Misschien probeer je je huwelijk te redden of te repareren. Misschien heb je al een goed huwelijk maar wil je dat het nog beter wordt. Misschien ben je een alleenstaande ouder en voel je je overweldigd door al die eisen die aan je worden gesteld en door de permanente druk die op je rust. Misschien heb je problemen met een onhandelbaar kind of met een rebelse tiener die onder invloed staat van verkeerde vrienden, drugs of andere negatieve elementen in de maatschappij. Misschien probeer je twee gezinnen samen te voegen terwijl die daar absoluut niet op zitten te wachten.

Misschien wil je dat je kinderen hun (huis)werk met plezier doen, zonder dat ze eraan herinnerd hoeven te worden. Of je vindt het lastig om verschillende (en klaarblijkelijk conflicterende) rollen binnen je gezinsleven met elkaar te combineren, zoals de rol van ouder, rechter, jurylid, gevangenebewaarder en vriend. Of je wordt heen en weer geslingerd tussen streng en toegeeflijk zijn en je weet niet hoe je moet straffen.

Het kan ook zijn dat je moeite hebt om de eindjes aan elkaar te knopen. Misschien vul je het ene gat met het andere. Je geldzorgen groeien je bijna boven het hoofd en slokken al je tijd en je energie op, zodat er nauwelijks iets overblijft voor relaties. Misschien heb je twee of meer banen en passeren jij en je geliefden elkaar als schepen in de nacht. Het idee van een harmonieuze gezinscultuur lijkt vrijwel onbereikbaar.

Het kan zijn dat er binnen je gezin een ruzieachtige sfeer heerst, dat er mensen kibbelen, bekvechten, schreeuwen, snauwen, elkaar bekritisieren en beschuldigen, sneren, weglopen, met deuren slaan, elkaar negeren, zich terugtrekken of wat dan ook. Misschien komen oudere kinderen niet eens meer thuis en lijkt er van natuurlijke affectie geen sprake meer te zijn. Het kan ook zijn dat het gevoel in je huwelijk weg of ver te zoeken is, dat je je leeg en eenzaam voelt. Of dat je je drie slagen in de rondte werkt om het leuk te maken, terwijl er niets lijkt te veranderen. Je bent uitgeput en je hebt het gevoel dat alles nutteloos is.

Misschien ben je een grootouder en voel je je erg betrokken bij je (klein)kinderen, maar weet je niet hoe je kunt helpen zonder de

dingen erger te maken. Misschien heb je een slechte relatie met je schoonzoon of -dochter en wisselen jullie alleen nog maar beleefdheden uit terwijl er vanbinnen een koude oorlog woedt die zo af en toe in volle hevigheid losbarst. Misschien ben je jarenlang – in je jeugd of tijdens je huwelijk – misbruikt en ben je vastbesloten om die cyclus te doorbreken maar kun je geen patroon of voorbeeld vinden om je aan vast te houden en blijf je terugvallen in het gedrag dat je juist zo verafschuwt. Het kan ook zijn dat je als stel dolgraag kinderen wilt maar dat het niet lukt, en dat je je huwelijk langzaam maar zeker uiteen ziet vallen. Misschien kamp je zelfs met verschillende problemen tegelijk en koester je totaal geen hoop meer.

Hoe je situatie ook is, het is van essentieel belang dat je je eigen gezin niet met dat van een ander vergelijkt. Niemand zal ooit het fijne van jouw situatie weten, en zolang dat het geval is, is het advies van anderen waardeloos. Omgekeerd zul jij nooit het fijne weten van andere gezinnen of van de gezinssituatie van een ander. Veel mensen zijn geneigd om hun eigen situatie op anderen te projecteren en anderen voor te schrijven wat voor hen werkt. Maar wat zij te zien krijgen, is meestal slechts het topje van de ijsberg. Veel mensen denken dat andere gezinnen zo ongeveer perfect zijn, terwijl het bij henzelf een grote puinhoop is. Toch heeft elk gezin zijn problemen, zijn eigen ballast.

Het mooie is dat een visie zwaarder weegt dan die ballast. Een toekomstvisie – de hoop op een betere situatie, een beter bestaan – is sterker dan alle akelige dingen die zich in het verleden hebben afgespeeld en dan elke situatie waarmee je in het heden wordt geconfronteerd.

Wat ik je daarom wil laten zien, is hoe gezinnen over de hele wereld met behulp van een ‘gezinsmissie’ een gemeenschappelijke visie en gemeenschappelijke waarden creëren. Ik vertel je hoe je zo’n missie kunt opstellen en hoe die je gezin hechter en sterker kunt maken. Een gezinsmissie kan uitgroeien tot de unieke ‘bestemming’ van jouw gezin, en met de waarden die erin besloten liggen kun je je richting bepalen.

Een visie met betrekking tot een sterker gezin zal waarschijnlijk beginnen bij jezelf. Maar wil zo’n visie echt effectief zijn, dan moeten anderen in het gezin zich er ook bij betrokken voelen. Ze moeten helpen met het formuleren ervan, of er in ieder geval de betekenis van begrijpen en erachter staan. De reden daarvoor is simpel. Heb

je ooit een legpuzzel gemaakt of iemand er een zien maken? Dan weet je dat het cruciaal is dat je het uiteindelijke plaatje voor je ziet. Zonder een gemeenschappelijke visie hanteren mensen verschillende criteria om hun beslissingen op te baseren, en dat leidt tot complete verwarring.

Je moet proberen een visie te creëren waar iedereen in het gezin zich in kan vinden. Als je bestemming duidelijk is, kun je keer op keer weer terugkeren naar je vliegroute. De reis is in feite onderdeel van de bestemming. Die twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Hoe je reist, is net zo belangrijk als waar je aankomt.

2. De vliegroute

Je vliegroute moet gebaseerd zijn op de principes die het mogelijk maken om je bestemming te bereiken. Het onderstaande verhaal illustreert dit.

Ik heb een dierbare vriend die mij ooit toevertrouwde dat hij zich zorgen maakte over een van zijn zoons. Hij beschreef de jongen als ‘rebels’, ‘dwars’ en ‘ondankbaar’.

‘Stephen, ik weet niet meer wat ik moet doen,’ zei hij. ‘Het is inmiddels zo erg dat als ik de kamer in kom om televisie te kijken, hij het toestel uitzet en wegloopt. Ik heb mijn best gedaan om hem te bereiken, maar het lukt me gewoon niet.’

In die periode gaf ik op de universiteit een aantal cursussen over de zeven eigenschappen. Ik zei tegen hem: ‘Waarom kom je er de volgende keer niet bij zitten? We gaan het hebben over eigenschap 5, over het feit dat je eerst naar een ander moet luisteren als je zelf begrepen wilt worden. Ik vermoed dat je zoon zich misschien niet begrepen voelt.’

‘Ik begrijp hem heus wel,’ antwoordde hij. ‘En ik zie tegen welke problemen hij aan gaat lopen als hij niet naar mij luistert.’

‘Probeer er eens van uit te gaan dat je niets van je zoon weet. Begin gewoon met een schone lei. Luister naar hem zonder je een moreel oordeel te vormen. Kom naar de universiteit. Daar zul je leren hoe je dat moet doen en hoe je naar hem kunt luisteren binnen zijn referentiekader.’ Dus kwam hij naar de universiteit. Maar omdat hij dacht dat hij het na één les al begrepen had, ging hij naar zijn zoon toe en zei: ‘Ik moet naar je luisteren. Ik begrijp je waarschijnlijk niet, maar dat wil ik wel graag.’

Zijn zoon antwoordde: ‘Je hebt me nooit begrepen – nooit!’ En vervolgens liep hij de deur uit.

De volgende dag zei mijn vriend: ‘Stephen, het werkte niet. Ik heb zo mijn best gedaan, en hij behandelde me gewoon als oud vuil! Ik had de neiging om tegen hem te zeggen: “Idioot! Besef je niet wat ik heb gedaan en wat ik nu probeer te doen?” Ik weet echt niet of dit ooit nog goed komt.’

Ik zei: ‘Hij probeert erachter te komen hoe oprecht je bent. En wat heeft hij ontdekt? Hij heeft ontdekt dat je hem niet echt wilt begrijpen. Je wilt alleen dat hij zich fatsoenlijk gaat gedragen.’

‘Dat moet hij ook, die snotneus!’ antwoordde hij. ‘Hij weet heel goed dat hij er een puinhoop van maakt.’

‘Kijk nu eens naar wat er vanbinnen met je gebeurt,’ antwoordde ik.

‘Je bent boos en gefrustreerd en je hebt allerlei vooroordelen. Denk je dat je je zoon met een oppervlakkige luistertechniek zover kunt krijgen dat hij voor je openstaat? Denk je dat je in staat bent om met hem te praten, of zelfs maar naar hem te kijken zonder dat je al die negatieve gevoelens overbrengt? Je moet vanbinnen eerst nog veel meer werk verrichten. Uiteindelijk zul je onvoorwaardelijk van hem leren houden zoals hij is, in plaats van hem je liefde te onthouden totdat hij zich fatsoenlijk gedraagt. Ook zul je leren luisteren binnen zijn referentiekader en je eventueel verontschuldigen voor je vooroordelen en je fouten in het verleden, of wat er ook maar nodig is.’

Mijn vriend begreep de boodschap. Hij zag in dat hij de techniek op een oppervlakkige manier had proberen te gebruiken en niet had gewerkt aan datgene wat hem de kracht zou geven om haar oprecht en consistent in praktijk te brengen, ongeacht het resultaat.

Dus bleef hij mijn lessen volgen en begon hij aan zijn gevoelens en motieven te werken. Algauw bespeurde hij een nieuwe houding bij zichzelf. Zijn gevoelens voor zijn zoon werden tederder, gevoeliger en opener.

Uiteindelijk zei hij: ‘Ik ben er klaar voor. Ik ga het weer proberen.’ Ik zei: ‘Hij gaat je oprechtheid opnieuw op de proef stellen.’

‘Dat is niet erg, Stephen,’ antwoordde hij. ‘Op dit moment heb ik het gevoel dat het niet erg zou zijn als hij mijn toenaderingspogingen zou afwijzen. Ik zou het gewoon blijven proberen, omdat dat de juiste weg is en hij het waard is.’